Crkva potpomaže svaki ljudski napredak. Ona kaže: Svaka ljudska istina jest od Boga. Bog je autor i naravnog i svrhunaravnog reda. Stvorio je čovjeka da unese u kozmos novo bogatstvo, stvarnost duha i milosti. U Božjem promislu napredak je poželjan i on je pokretač svega stvorenoga. Sve što čovjek pronađe za svoj napredak, olakšanje života, to je dobro i pohvalno i moralno. Ali Crkva posebno naglašava da progres nije samo plod inteligencije nego i **dobrote**. Ovdje vidimo pogrešku onih koji hoće napredak bez Boga. Mjera dobrote je neizmjerni i predobri Bog. Ako je sam čovjek mjera dobrote, onda je to, prema nama, jako ograničeno i malo. Napredak je ograničen na samo izvjesna ograničena područja. Ovdje vidimo da Crkva više cijeni čovjeka nego ijedna druga ljudska zajednica. Ovu istinu ćemo dokazati jedino Kristovim receptom, »neka vide naša dobra djela!«

Stanko ANIĆ prema A. Grion-u O. P.

TKO JE PRED BOGOM VEĆI?

(Molitelji i pokornici po samostanima)

Sve su mi se ove refleksije posve spontano nametnule.

Toliko se danas govori o »posavremenjenju« svega u Crkvi. Pa i o »posavremenjenju« redovničkog i samostanskog života. A svuda oko sebe nailaziš i na praktične pokušaje primjene toga redovničkog »posavremenjenja«. Na redovnike u svjetovnom civilu, za koje ti, istom iza kako si se s njima izrukovao, moraju kazati: »To je fratar!« Na redovnike s, vječnom, cigaretom u zubima. Na redovnike, za koje se jadne predstojnice po samostanima na sve moguće načine dovijaju, kako bi ih se, diplomatski, oslobodile kao ispovjednika, ekshortatora, vođa duhovnih vježbi. Svačemu će ih naučiti njihove sestre, a najviše »slobodi savjesti« i neposluhu.

A ova moja dvojica iz članka nijesu nimalo »savremena«. Pravi su »starinski fratri«. A samo je slučaj, da su obadvojica kapucini. I to kapucini-lajici: samostanska sirotinja i »plebs«.

Jedan je misionar u Braziliji. I Talijan je podrijetlom. Ali do zadnjega rata njegovi su živjeli u Dubrovniku, pa se je i on bio napola pohrvatio. I javio se, kao pobožan mladić, u kapucine. U dubrovačkom je kapucinskom samostanu i dočekao konac rata. I zidao ga je: još je u svijetu bio zidar po zanimanju. Iza rata je prešao u mletačku, kapucinsku, provinciju, a kad su iz Brazilije tražili misionara, javio se i on. Sada je već starac, šezdesetgodišnjak, s ogromnom bijelom bradom. U habitu je i sandalama, to se zna. U njima je i putovao.

Pustili su ga, da još jednom u životu vidi bolesnu sestru, staricu, koja je ostala u Dubrovniku. U samostanu je stanovao, a sestru bi pohađao: svaki dan.

Viđao sam ga i ja tih dana. I sretao se s njim. Najviše u crkvi i oko crkve. Po vas dan bi bio u njoj. Molio se. Klečao na podu. Obilazio zavjetni oltar. Razgledao ju je i pregledao s vidljivom ljubavlju: svoju staru znanicu, »Gospu od Milosrđa«. A uvijek mi je izgledao naravan, veseo, nasmijan. I blagih je, vedrih, očiju bio. Otvoreno je gledao i u ljude i u svijet. Odmah se je i meni javio. I ministrirao bi mi. I ispovjedio bi se kod mene. Njemu nije nimalo smetalo, što sam ja »sekularac«.

I razgovarali smo koji put. Prilično je još govorio hrvatski, ali bi, kad mu ne bi odmah pao na jezik hrvatski izraz, ubacivao u razgovor i talijanske rečenice. A ja sam se opet, razgovarajući se s njim, vježbao u talijanskom, pa smo tako našu konverzaciju vodili u »žargonu ad hoc«.

Spominjao je i svoje »stare dane«. Osobito se hvalio godinama, što ih je bio proveo u Karlobagu. Izrijekom mi je rekao, da mu nigdje i nikada u životu nije bilo ljepše nego ondje. I motivirao je to značajnom i kratkom sentencijom: »Disciplina rigidissima, armonia perfetta!« Bila je u malom samostanu »stroga disciplina i savršena sloga«. Razumljivo: gdje ljudima potpuno vlada Bog i gdje oni potpuno vladaju sobom i svojim nižim strastima, tu moraju biti i jedan s drugim dobri: tu se moraju i ljubiti. Jer »Bog je ljubav!« (1. Iv. 4, 16.).

Bože, kako mi je to u onaj čas imponiralo! Vidiš, mislio sam u sebi, u čemu je taj — onda još mlad — čovjek uživao; u čemu je nalazio svoju najveću radost! U samozataji i u bratskoj ljubavi. U ljudima, koji su se bili posve oteli svijetu, a predali Bogu, pa zato bili i mirni i dobri.

»E, to je pravi redovnik!« kazao sam sâm sebi. On je razumio duh sv. Franje. Onu Franjinu čudnu, paradoksalnu, radost u siromaštvu, oskudici, strogoći, ali zaslađenu »mirom i dobrom«: »Pax et bonum!« Ovakovu jednu, kao što je ovaj laik ovdje, i poklanjao je sv. Franjo, dok je bio živ, svoje povjerenje i očitovao mu svoje najtajnije misli, najintimnije osjećaje. I tumačio mu, »bratu Leonu, Božjoj ovčici«, svoju teoriju o »savršenoj radosti«: o »gioia perfetta«, o »perfecta laetitia«.

Iza nekoliko dana Talijan je, fra Bernardin, otputovao. Stara je njegova sestra htjela da ga isprati na autobusni kolodvor. Nije joj dao. »Šta bi svijet rekao!« On je svoje bratsko-sestrinske razgovore s njom vodio samo u kući, između četiri zida. Kao sv. Benedikt u Monte Cassino, sa svojom svetom sestrom Skolastikom.

Drugi je moj poznanik poznat, sigurno, i mnogima drugima od čitatelja »Službe Božje«. To je kapucinski brat-laik fra Anto sa Rijeke.

I njega odavna poznajem. Ima možda i četrdeset, i više, godina kako je, još mlad, obilazio po svim našim krajevima, kupeći priloge i milostinju za novi kapucinski samostan »Gospe od Milosrđa« u Dubrovniku, koji je tada bio u gradnji, a danas i ja u njemu stanujem. I kroz Sarajevo je fra Anto tada naišao. I u sarajevsku se je Nadbiskupiju navratio. I meni je potkučio svoju sabirnu knjigu. Bio sam tada tajnik — ili kancelar — u sarajevskoj nadbiskupskoj kuriji. Dobar mi se je i skroman učinio i tada, i ako se je bavio nesimpatičnim, prosjačkim, poslom. Ali prosjački mu je i Red.

A onda sam ga, iza dugo, dugo godina, opet vidio. G. 1958. i 1959. Na Rijeci. U sakristiji Skrivanićeve bazilike »Naše gospe Lurdske«. Nijesam ga, prve godine, ni prepoznao. A ni on mene. Previše je bilo, kroz tridesetak godina, napadalo inja po mojoj glavi, a po njegovu licu bora. No, kad mi je, kao sakristan, poturio iza mise knjigu, da se u nju potpišem, i iza toga u njoj pročitao moje ime, odmah se je sjetio našega susreta u Sarajevu. I bilo mu je drago. Rekao mi je, i koliko sam mu tada bio dao dinara. I meni je bilo drago. S dubokim počitanjem i simpatijom gledao sam na toga priprostoga sina naše kršne dalmatinske Zagore. Bio je tako iskreno ponizan, prijazan, uslužan, blag, ponizan.

Jesenas sam ga opet vidio. Iza skoro deset godina. Opet na prolazu kroz Rijeku. Opet u sakristiji. Stari fra Anto. Nema na njemu nikakva »posavremenjenja«. Brada na njemu kao i prije. Mršav kao i prije. Objesio se na njemu stari, izlizani, habit kao i prije. Sandale mu na nogama kao i prije. S dugom krunicom u ruci kupi po crkvi milostinju kao i prije. Lice mu od onoga svijeta kao i prije. Ne izgleda toliko ni star — nije još jako posijedio — koliko izgleda suh, ubog, ponizan i nevin. Samo, vidi se, da je sada još bliže Bogu, nego pred deset, i četrdeset, godina. Pogrbio se. Noge ga izdaju. Teško mu pokleknuti. Ne može više onoliko klečati kao nekada. Ali se opet polako spusti na klecalo pred Propelom u sakristiji i moli se, sklopljenih očiju, kao u ekstazi. Kao da je i on, poput sv. Franje na Alvernu, došao pred Propetoga, da se s njim izgrli. Šteta, što ga nitko nije uzeo za model slici sv. Franje! Savršeno bi odgovarao. Mora da je sv. Franjo bio baš nekako ovakav.

A opet naš fra Anto, i ovako »nesavremen«, služi i Bogu, i Lurdskoj Gospi, i svome kapucinskom Redu, bolje možda od sve svoje redovničke subraće. Ne mogu ga se njegove starješine da dosta nahvale. Dva je njihova samostana taj ubogi laik pomogao izgraditi, svojom poniznom »proševinom«. A u crkvi i u samostanu na Rijeci, otkako je ondje, on je pravi »ministar«. Više je od gvardijana. Sve mu je u rukama. I crkva, i sakristija, i milostinja, i »mise«, i toliki svećenici, što se navrate u crkvu, da mise, ili u samostan, da prenoće. On im svima posluži. On ih sve zadovolji. Tiho, blago, bez nervoze. Naučio je pomalo i njemački, i engleski, i francuski, i talijanski: toliko, da se ne boji ni »turista«. Jer, tko je Božji, on je i ljudski. Autentično ljudski. U stilu otkupljenog čovještva. Nije sv. Pavao badava rekao, da je pobožnost za sve dobra: »Pietas autem ad omnia utilis est!« (1. Tim. 4, 8.).

Nego, ja ovdje ne mislim toliko na organizacijske kapitale. Ja mislim prvotno na one nadnaravne i moralne.

Obojica ovih kapucinskih bradonja niti su mudri niti su savremeni po kriterijima danas toliko razvikanoga »aggiornamenta« u Crkvi. Svi će ih vrući i mladi »progresisti« proglasiti do kraja zaostalima, nazadnima, »konzervativnima«. A meni su se ipak nametnuli kao veličine. A nametnuli su se, ja mislim, i mnogima drugima. Barem od onih, koji dolaze u crkvu. Nijesam opazio, da se itko podruguje ili podsmijeva starom fra Anti, kad kupi po crkvi milostinju sa krunicom u ruci. Ne bih rekao, ni da ga itko, iole pametan i plemenit, a vidi ga, smatra manjim od sebe. Smatra ga većim. I gleda u ono njegovo oduhovljeno lice, mrtvo za ovaj svijet, s tihim, dubokim, strahopočitanjem. Naslućuje iza njega nadmoć i veličinu duše. Viši mu se jedan svijet iz njega objavljuje: Bog mu se iz njega javlja. Smatra ga dobrotvorom i svojim i svijeta i Crkve. Gleda u njemu branitelja pred Božjom pravdom. »Hic est fratrum amator et populi Israel; hic est, qui multum orat pro populo et universa sancta civitate« (2. Mak. 15, 14.).

Trebalo bi, čini mi se, baš ovu dvojicu izvesti na pozornicu: pred ljude, koji odlučuju o »posavremenjenju« i »adaptaciji« redovničkog života. I konfrontirati ih sa nagizdanim redovnicima u civilu. Samo tako bi rasprava o ovom problemu bila realna i plodna.

Tko je od njih veći? Pred Bogom veći! Tko je Crkvi i kršćanstvu na veću čast? Tko više doprinosi izgradnji Kraljevstva Božjega? Tko više daje dušama i čovječanstvu?

Mislim, da bismo onda mnoge teze korigirali. I mnoge stvari iz crkvenog, pa i iz samostanskog, života rješavali puno ozbiljnije i puno opreznije. Manje površno. A više u duhu Evanđelja. I više u duhu svetaca.

Na koncu, bez svetaca nikada nije bilo u Crkvi reforme. Ne može je biti ni danas: ni u pokoncilsko vrijeme. A svece bi nam — i, a to je isto, molitelje i pokornike — u prvom redu morali odgojiti — samostani. Odgojiti i izmoliti!

Dr Č. Č.

»NEKAJ KAZUSOV«

U »Cerkev v sedanjem svetu« — leto 3, br. 3—4, 1969. u Ljubljani tiskan je članak »Spovednik in problem kontracepcije — po izidu »Humanae vitae«. Napisao ga je Štefan Steiner. U članku zauzima posebnu važnost točka 4. »Nekaj kazusov« u kojima je pisac pokušao riješiti nekoliko praktičnih kazusa iz kontracepcije.

Upozoren sam od jednog svećenika na taj članak, na te kazuse, i zamoljen sam da dadem svoje mišljenje na rješenje tih kazusa, jer mu se čini da je rješenje odveć progresivno.

Isti me je svećenik obavijestio, kako je čuo da se ni biskupski Ordinarijat u Ljubljani nije suglasio s takvim rješenjem, pače je i protestirao. Sreća da je i samo uredništvo na koncu članka izjavilo: **»Svoja izvajanja avtor podreja naknadnim odločitvam cerkvenega učiteljstva.«**

Kako su kazusi, a posebno onaj pod **e**, vrlo aktualni za praksu ispovijedanja, smatram se ponukanim, a nekako i dužnim, da dadem svoje mišljenje, a i obrazloženje.

Najprije donosim cijeli tekst na slovenskom jeziku. Mi hrvatski svećenici razumjet ćemo, ako ne svaku riječ, a ono barem suštinu svakoga kazusa. Iza izloženih kazusa dat ću mišljenje na svaki kazus — po označenim u njima slovima.

»Nekaj kazusov«

a) — Žena vpraša pri spovedi, se sme v zakonskem dejanju sodelovati, ko njen mož uporablja kontracepcijsko sredstvo. Sama se s to uporabo ne strinja. Če je zadosten razlog, npr. zakonsko soglasje, sme žena pri kontracepcijskem dejanju moža sodelovati. Problem nam rešijo načela o materialnem sodelovanju pri slabem. Sme celo prositi za »debitum coniugale«. Zavetnik spovednikov, sv. Alfonz Lig. uči: »Verjetneje je, da žena ne samo sme, ampak celo mora sodelovati. Razlog za to je pravica tistega, ki tak zakonski odnos zahteva, do zakonskega dejanja kot takega. Dejanja mu zakonec ne sme odreči zaradi pravičnosti. Jasno je, da zaradi takih zakonskih odnosov žena ne sodeluje pri grehu« (Theol. moralis VI, cap. 11, n. 947). Isto velja za moža, čigar žena uporablja kontracepcijska sredstva. Nadložni zakonec si je dolžan po pameti prizadevati, da soproga odvrne od kontracepcijske dejavnosti, posebno če je le-ta izrazito egoistična. Ne bi bilo pametno, če bi nedložni zakonec s svojo pasivnostjo pri zakonskem dejanju hotel drugoga odvrniti od kontracepcijskega ravnanja.

Problem postane težji, če zakonec zahteva od sozakonca, naj le-ta uporablja kontracepcijska sredstva. Če so zelo važni razlogi, npr. utemeljena bojazen, da bi sicer zahtevajoči zakonec grešil s prešu-